

La solidaritat en el terreny educatiu amb Centreamèrica

Pere Polo Fernández *

La solidaritat educativa de l'STEI amb Centreamèrica no ha començat amb les 16 catalanes i catalans de Magisteri de la Universitat de Vic, que han realitzat les seves

pràctiques de la carrera a Guatemala; però, sí que ha representat un salt qualitatiu important. S'ha obert un nou horitzó en el camp educatiu: integrar l'activitat solidària,

que sovint ha estat reduïda al voluntarisme humanista i fins i tot "missioner", com a part de la formació acadèmica dels futurs Diplomats de Magisteri; és a dir, a una activitat pro-

Alumnes d'Hondures mostrant el material escolar entregat per la Confederació d'STEs el curs passat.

ductiva pels dues parts interessades.

Tanmateix, això no ha sorgit *per se* del no-res. Cal recordar que l'any 96, en un dels viatges periòdics al continent americà que realitzo en nom de l'STEI i FUNCOE (Fundació Cooperació i Educació) vaig coincidir amb l'amic Jaume Carbonell, director de la revista Cuadernos de Pedagogía i Prof. de la Universitat de Vic. Així que durant el viatge va sorgir la idea d'impulsar un projecte educatiu solidari amb els companys ensenyants de Guatemala; tal com ja ho estava fent la Universitat de Vic amb els companys del Salvador. Més endavant, tots dos, anàrem perfilant aquesta idea i l'abordàrem des de dos fronts distints, però complementaris.

El primer fou en un nivell sindical, partint de treballadors docents que ja fan feina. A través d'una carta de solidaritat i amistat entre el Sindicat de Treballadors i Treballadores de l'Ensenyament de les Illes (STEI) i els distints sindicats de Centreamèrica: Sindicato de Tabajadores y Trabajadoras de la Educación de Guatemala (STEG), Asociación Nacional de Educadores Salvadoreños (ANDES) i El Colegio Profesional de Superación Magisterial Hondureño (COLPROSUMAH), establiren la realització de tallers i seminaris de formació del professorat. Des de llavors, l'STEI s'ha dedicat a cercar especialistes en cursos formació de molt diversa índole, com per exemple: planificació i gestió educativa, innovacions metodològiques, tallers de reciclatge de materials en desús, didàctica de la música, lectoescriptura... Des del 96 ençà, el nostre professorat d'arreu dels Països Catalans ha lliurat els seus serveis, de manera despresa, durant les seves vacances d'estiu.

No cal dir, que després de l'èxit i continuïtat d'aquests cursos de formació, l'STEI ha tingut present que calia impulsar uns nivells de solidaritat superiors. Em refereix al segon front que esmentàvem més amunt: la solidaritat d'estudiants de magisteri que estan

Prof. Carlos Enrique Fuentes en unes jornades de sensibilització sobre "La necessitat de la solidaritat educativa a les escoles de Guatemala, després dels Acords de Pau", que havia organitzat l'STEI, es posaren les bases per donar formalitat al projecte i el mes

Signatura del conveni per a la realització de pràctiques a Guatemala entre STEG i la Universitat de Vic.

en el tercer any de la seva carrera. Per materialitzar aquesta idea, tal com esmentàvem abans, calia cercar un tipus d'experiència que ens fos beneficiosa recíprocament, que no representés cap tipus de desgast per la gent implicada. Des del Sindicat, teníem molt clar que la millor forma fer-ho era implicar institucions educatives en l'ensenyament reglat d'aquest país.

Després de proposar aquest segon projecte al Prof. Carlos Enrique Fuentes, Secretari d'Actes i Acords del Sindicat de l'STEG, ens plantejà diferents opcions: realitzar les pràctiques docents a escoles urbanes centrals i perifèriques de la capital de Guatemala; fer el mateix en les zones urbanes i en la zona rurals de Mazatenango, cap departamental del Suchitepéquez.

En l'octubre de l'any passat, aprofitant la presència del

de novembre es signà el Conveni de col·laboració entre la STEG i la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic (FEUV).

D'aquest manera, es concreta que el període de pràctiques dels mesos de gener i febrer seria desenvolupat en dues fases:

- Durant la primera fase, la primera quinzena del mes de gener, la qual, coincidia amb les vacances dels escolars guatemalencs, però no del professorat, els estudiants catalans col·laborarien amb les mestres i els mestres en la preparació del curs. Es tractava d'una fase de coneixement, observació i adaptació.

- Durant la segona fase, a partir de la segona meitat de gener i la primera del mes de febrer, els estudiants haurien de realitzar el practicum amb l'alumnat nadiu del país.

Per això, les dues parts adquirien compromisos, com per exemple: la Universitat de Vic garantiria la preparació i formació del projecte als alumnes interessats en participar en el projecte i l'STEG vetllaria perquè el projecte s'ajustés a les necessitats educatives. Això quedaria reflectit amb el següent.

Per part de la FEUV, es comprometia a la participació voluntària en les pràctiques d'un nombre màxim de 16 estudiants entre els de tercer cicle de Magisteri i a l'enviament del currículum de cada participant, abans de juliol de l'any passat, on es faria constar el seu historial acadèmic, experiència laboral i de voluntariat i l'especialitat que cursa. També, s'exposarien els motius de la realització del practicum. Cada estudiant cobriria, per compte pròpia, les despeses de desplaçament i d'allotjament en famílies. Per altra banda, FEUV es comprometia, també, a l'organització d'un seminari previ sobre la realitat de Guatemala i la cooperació. El Dept. de Ciències de l'Educació seria l'interlocutor vàlid per decidir en les qüestions d'organització i assessorament pedagògic i tècnic del projecte de pràctiques. Un parell de professors de la Universitat serien enviats a Guatemala per tutoritzar el període de pràctiques i visitar els centres educatius on els estudiants farien feina, com fou el cas de n'Isabel Carrillo, del Dept. de Ciències de l'Educació, i de na Maica Bernal, del Dept. d'Educació Infantil.

Els estudiants de la FEUV, a part d'exercir com a mestres i

ajudants en els centres designats per l'STEG, es comprometien a la participació en les tasques de caràcter educatiu que els encomanaren els centres respectius, com: el disseny i confecció de material, participació puntual en les activitats de formació inicial i permanent del professorat. Al final, els estudiants haurien de lliurar una memòria de pràctiques a la FEUV.

Jaume Carbonell amb els estudiants que partien a fer les pràctiques a Guatemala.

Per altra part, l'STEG es comprometia a: la coordinació i tutoria de les pràctiques en totes les seves vessants. Això vol dir que el nomenament, per part de l'STEG, del Prof. Carlos Enrique Fuentes seria el coordinador-tutor intern que tindria les seves funcions de: visitar els centres, mantenir reunions amb els estudiants i garantir l'avaluació per part del professorat de cada centre que tutoritzi les

pràctiques. STEG també es comprometia a seleccionar, durant els mesos previs a gener i febrer, i comunicar a la FEUV els centres educatius on els estudiants realitzaran les pràctiques, que haurien d'ésser d'acord amb els perfils acadèmics dels estudiants en qüestió. En el tema de l'allotjament, l'STEG garantiria la residència dels estudiants en famílies o en centres gestionats pel sindicat. A més a més, l'organització es comprometia que, durant el període de pràctiques, els estudiants catalans realitzarien visites a organitzacions i centres d'interès per llur formació pedagògica.

La nit del 3 de gener d'enguany arribaren 16 estudiants de la FEUV. Tal com s'acordà: 6 d'aquests estudiants foren destinats a centres d'Educació Especial; 2 en centres d'Educació Infantil i 8 en centres d'Educació Primària. Les pràctiques es realitzaren a la ciutat de Mazatenango, uns dos-cents quilòmetres de la capital. Allí van ser presentats als directors i professors de les escoles seleccionades, així com, als membres de les famílies on serien

allotjats. L'acte inaugural, es celebrà a l'Institut Bàsic Experimental " Lic. Julio César Méndez Montenegro" la presentació va ser a càrrec de la Supervisora d'Educació Primària Urbana de Mazatenango.

El dia següent, van ser present a una assemblea departamental de mestres on pogueren conèixer alguns aspectes de la problemàtica educativa del departament i del país.

Ja a partir del dijous, dia 8 de gener, iniciaren la seva pràctica docent, ajudant: en la inscripció de nins i nines en les diferents escoles i en la planificació de cursos. Juntament, amb l'observació, en els dies posteriors, de l'organització i del funcionament de cada centre i de la forma d'actuar dels docents titulars i no titulars, els serví per reflectir en la seva memòria final de les pràctiques el desenvolupament del processos de diagnòstic de les necessitats. Al mateix temps, els estudiants desenvoluparen projectes escolars en cada centre de pràctiques, entre els quals es tingué en compte el següent: organització i ús de biblioteques escolars, de centres de recursos didàctics per a mestres; redacció i elaboració d'una revista escolar; organització de grups de teatre i cant; organització i ús dels espais educatius i grups flexibles, així com, tallers de l'ensenyament de la matemàtica en l'escola infantil.

Per altre costat, els estudiants de pràctiques, també realitzaren projectes socials en els barris o colònies on residiren. Això propicià els intercanvis de país a país, alhora alguns d'ells, es van oferir a realitzar xerrades d'orientació i assessorament escolar als nens i joves de les famílies veïnes. Vertaderament, l'apropament als membres de les famílies que els allotjaven fou una de les grans fites d'aquest encontre, ja que molts d'ells no havien tingut mai una relació tan estreta amb estudiants d'altres països.

Com a activitat de temps lliure, els caps de setmana foren aprofitats per conèixer les parts més interessants de Guatemala, com: els diferents aspectes de la Capital, el mercat de Totonicapán, centres de teixits i terrisseria, els Banys

termals de Almolonga, les Runes de Copán a Hondures, del Castell de St. Felip, Livingston i la monumental ciutat maia de Tikal, per dir-ne uns quants exemples.

L'11 de maig, es té previst una avaluació final de les memòries dels participants i un acte públic d'aquests davant els actuals alumnes de 2n curs de la carrera.

L'STEI té previst per enguany dos objectius:

Creació de Centres de Recursos a Guatemala.

Implicació d'altres universitats en el tema de les pràctiques

De moment, he pogut tenir en les meves mans l'informe pedagògic per part de l'STEG. En forma de síntesi, simplement em limitaré a reproduir algunes cites literals prou significatives: "(...) *en una apreciación muy objetiva puede decirse que el desarrollo del Proyecto fue un verdadero éxito, tanto en lo pedagógico y docente como en lo cultural y social, dado que los estudiantes se portaron como verdaderos profesionales de la educación y además se hicieron querer tanto de los docentes, como de las escuelas seleccionadas así como por los niños y padres de familia, igual ocurrió con los miembros de*

cada una de las familias con las cuales compartieron las 6 semanas."

Ja per acabar, m'agradaria recordar que l'STEI, des del seu front, enguany ha tornat ofertar cursos de formació pel mes de juliol. I seguint la línia iniciada pels 16 estudiants, l'STEI s'ha proposat dos objectius:

1) Engegar una campanya de creació de Centres de Recursos (CPRs) per les escoles de Guatemala, mitjançant l'abastament de tot tipus de material didàctic i pedagògic, tal com el que van iniciar aquests catalans a Mazatenango.

2) Intentar d'implicar altres universitats, com la UIB a ca nostra, amb la idea de seguir el mateix model de pràctiques de magisteri de la Universitat de Vic. □

** Secretari Gral. de l'STEI*

Actualment, els cursos de formació solen estar organitzats per FOMCA (Federación de Organizaciones Magisteriales de Centroamérica que aglutina 13 organitzacions i sindicats d'educadors d'Honduras, El Salvador, Nicaragua, Guatemala, Costa Rica i Panamà)